

VIHARNIK

Letnik XXXV – december 2010, št. 4
ISSN 1318-9484

Zimska idila na Blegošu

foto: Grega Rihar

Iz vsebine:

- **Novoletna čestitka**
- **Planinska enota Tacen izvedla tisoči izlet**
- **Dr. Tone Strojín, ZGODOVINA SLOVENSKEGA PLANINSTVA**
- **Razni prispevki viharnikov**

NOVOLETNA ČESTITKA	1
INFORMACIJE Z UPRAVNEGA ODBORA	2
ZAHVALA SILVI KENDA	2
PLANINSKA ENOTA TACEN	
RAZSTAVA JANEZOVIH PLANINCEV OB 1000. IZLETU SKUPINE	3
RATEČE	4
TISOČ IZLETOV V 24 LETIH	6
ZGODOVINA SLOVENSKEGA PLANINSTVA	7
KRAJINSKI PARK ZGORNJA IDRIJCA	9
IZ PODJUNE NA JUNSKO GORO	11
STOJNA, KOČA PRI JELENOVEM STUDENCU	15
VIHARNIKI POTUJEJO, PO ZRAKU IZ FRANCIJE V ITALIJO	20
NARAVOVARSTVENI KOTIČEK	23
UTRINEK IZ NARAVE	24

Glasilo prejemajo le člani PD VIHARNIK. Letno članarino društvu za tekoče leto je potrebno poravnati najkasneje do konca meseca junija. Neplačniki ne prejemajo več glasila.

Izdaja Planinsko društvo Viharnik, Gregorčičeva 20, Ljubljana.

Prva številka glasila v tekočem letu izide sredi meseca februarja (gradivo za občini zbor), ostale tri številke pa v začetku meseca maja, septembra in januarja. Vaše prispevke za objavo pričakujemo do sredine meseca aprila, avgusta in decembra.

Pošiljanje člankov in drugih prispevkov: Nevenka Kanduč, Pot v Čeželj 2, 1231 Ljubljana - Črnuče, e- pošta: nevenka.kanduc@gmail.com

Uredila: Nevenka Kanduč, lektorirala: Alenka Malešič

Članarino lahko poravnate pri g. Mariju Geču vsak delavnik med 12. in 15. uro, in sicer po predhodnem telefonskem dogovoru z njim na tel. št. 01/ 478 97 22

Tajnica društva: Alenka Hitti, Reška ulica 17, Ljubljana, e-pošta: Alenka.Hitti@gmail.com, telefon: 031 281 845

NOVOLETNA ČESTITKA

Spoštovane viharnice in viharniki !

Eden izmed izrekov o času pravi, da kolikor bolj ga upoštevamo, toliko bolj nam je žal, ker ga nimamo dovolj; kolikor bolj ga nerazumno trošimo, toliko bolj se nam zdi, da ga imamo na pretek.

Prepričani smo, da za viharnike velja prvi del reka, kar dokazujemo s tem, da čas preživljamo aktivno in koristno za naše zdravje, saj se udeležujemo naših skupnih izletov in pohodov. Poleg tega je naš moto tudi druženje prijetnega s koristnim. Pri tem nam ne manjka dobre volje in optimizma, saj nas tudi slabše vremenske napovedi ne odvrnejo od naših načrtov.

Užitek ob doseženem cilju izleta je večji v krogu prijateljev in znancev, izrečena težava ali skrb pa se v krogu prijateljev prepolovi.

Da smo v našem društvu tudi prijatelji med seboj, vsekakor dokazuje novoletna voščilnica, ki sem jo prejela sredi decembra in me je prijetno presenetila. Poslali so mi jo viharniki, ki so se udeležili zadnjega zleta društva v letu 2010 na Ojstrež in Veliko Presko. Ko smo pred leti viharniki že prehodili pot v nasprotni smeri, sem bila tudi sama zraven.

Zahvaljujem se vsem podpisnikom voščilnice, ki so mi zaželeli, da bi bilo novo leto zdravo in polno prijetnih presenečenj, kar seveda želim tudi jaz njim in vsem viharnicam in viharnikom.

Prisrčna zahvala za sodelovanje in trud tudi vsem članom upravnega odbora in nadzornega odbora in članom drugih organov društva.

Nikakor ne morem, da ne bi izpostavila naših vodnikov, vključno s koordinatorjem Binetom, ki se že trudi s pripravo plana izletov za naše naslednje pohodniško obdobje. Hvala vam za planiranje in vodenje.

Vsem viharnikom želim obilo dobre volje, optimizma, prijateljstva ter seveda, kar je najpomembnejše na naših poteh, varen korak v novem letu 2011.

*Da bi v letu, ki prihaja,
mir imeli,
srečo doživeli,
da vam zdravje bi služilo
in razumevanje ne zapustilo.*

**Anica Popovič
predsednica društva**

INFORMACIJE Z UPRAVNEGA ODBORA

Vodniki

Društvo ima trenutno 7 vodnikov, ki v povprečju vodijo od pet do šest izletov v posameznem letu. Z letom 2011 pa bo vodniške vrste zapustil (vsaj za nekaj časa) vodnik Aljoša Dornik. Ravno tako je vodnica Nina Podlesnik napovedala, da bo vodila izlete za naše društvo le še eno leto, po izteku pogodbe pa le-te ne bo več podaljšala. Glede na navedeno je UO že pričel z aktivnostmi za pridobitev enega novega vodnika. Išče kandidata, ki že ima licenco za vodenje, če takšnega ne dobimo, pa išče kandidata, ki bi mu izobraževanje za planinskega vodnika in za pridobitev licence pokrilo društvo.

Markacist

Dosedanji pripravnik za markacista Marko Cokan je odstopil od pričetega izobraževanja in usposabljanja, zato je društvu povrnil tudi vse nastale stroške v zvezi s tem.

Društvo ponovno išče novega kandidata, ki bi se bil pripravljen izšolati za markacista. Naše člane prosimo, da premislijo in presodijo, če bi se kateri izmed njih izšolal za markacista. Vsako društvo mora vzdrževati najmanj eno planinsko pot, za kar pa mora imeti tudi izšolane ljudi.

Plan izletov 2011

Nekaj sej Upravnega odbora društva je že bilo posvečenih pripravam plana izletov za leto 2011. S tem v zvezi so bila zavzeta naslednja stališča in iztočnice:

- približno $\frac{3}{4}$ izletov naj bo lažjih (3 do 4 ure), preostala četrtina izleta naj bo težjih,
- izleti naj bodo čim bolj natančno opisani (izhodišče, cilj, potek poti, zahtevnost ipd), tako da nudijo čim več informacij, na osnovi katerih se člani lažje odločijo in presodijo, ali je izlet zanje primeren ali ne.
- vodniki naj pripravijo seznam izletov, ki bi jih vodili v primeru zamenjave vodnika zaradi bolezni, drugih obveznosti ipd, tako da bi lahko izpeljali izlet bodisi na isti ali drug izbrani cilj.

- pri dvodnevnih in večdnevni izletih, pri katerih je potrebna rezervacija prenočišč, naj vodniki sami določijo višino akontacije za prijavo na izlet, določijo zadnji dan za odjavo in eventualno vračilo akontacije. Ti podatki naj bodo objavljeni za vsak izlet posebej v planu izletov.

Priznanja

Pregledano in proučeno je bilo opravljeno delo vodnikov ter članov našega društva, vključno s sekcijo v Tacnu. Pripravljeni so bili predlogi za podelitev bronastih, srebrnih ali zlatih častnih znakov PZS ali PD Viharnik. ki se podelijo na občnem zboru PD Viharnik.

Za leto 2010 bo upravni odbor predlagal podelitev priznanj šestim planincem.

Statut PZS

Obravnavana so bila gradiva in izhodišča za novi statut PZS. S tem v zvezi so bila zavzeta določena stališča in izhodišča, ki jih je zastopal naš član, ki se je udeležil izredne skupščine PZS v Celju.

Upravni odbor

ZAHVALA SILVI KENDA

Na letnem občnem zboru PD Viharnik v mesecu februarju 2010, ki je bil tudi volilni, smo se iskreno zahvalili naši dolgoletni blagajničarki Silvi Kenda za njen trud in skrbno vodenje blagajniških poslov za naše društvo.

Kot drobno pozornost za njeno delo smo ji namenili knjigo – prijateljico duše. Da je bila knjiga, po vsebini resnično pisana na dušo Silvi, pa je trajalo nekoliko več časa, da smo jo nabavili. Ljubiteljici planin in gora je bila tako podarjena knjiga z naslovom Pozdrav z vrhov. Prav to si je namreč želela.

Po nekajkratnem usklajevanju terminov za osebno srečanje in predajo knjige nam je to uspelo v jesenskih mesecih.

Silva je bila še enkrat povabljen na sejo upravnega odbora, na kateri ji je predsednica društva izročila knjigo - simboličen, a trajen spomin na njeno aktivno delo v našem društvu, in se ji še enkrat zahvalila za vse trud in čas, ki ga je namenila našemu društvu.

Urednica

PLANINSKA ENOTA TACEN

RAZSTAVA JANEZOVIH PLANINCEV OB 1000. IZLETU SKUPINE

Če vas je 23. septembra letos pot slučajno zanesla v Policijsko akademijo v Tacnu, so vas markacije in ljubki kažipoti popeljali v dnevne prostore PA, kjer je bila ob 17.00 uri otvoritev razstave »Planincev KŠM, SPŠ, ŠP in nazadnje PA Tacen«, vseskozi pa Janezovih planincev, ob našem 1000. izletu. Nekateri tja nismo prišli naključno.

V naši skupini nas je kar nekaj, ki smo del svoje poklicne poti preživeli v tej šoli, ki je imela takrat seveda drugačno podobo. Tukaj se je pred mnogimi leti, skoraj četrto stoletja, porodila ideja o Janezovih izletih. Tako nam je bilo toplo pri srcu, ko smo se zbrali v tem okolju, da počastimo svoj jubilej – 1000. izlet skupine. Dogodek se je zdel dovolj pomemben, da nas je nagovoril direktor PA mag. Franc Kosmač, višji policijski svetnik, da je otvoritveno

svetčanost soorganizirala IPA Ljubljana, seveda nam je prijazne besede namenila tudi predsednica PD Viharnik Anica Popovič, ki z Alenko Hitti v Tacen tudi ni prišla po naključju, dogajanje pa je popestrila glasba kvarteta glasbenikov Policijskega orkestra.

Po vseh prijaznih besedah je policijski inšpektor Miha Corel le razglasil, da je razstava odprta. Z zanimanjem smo se sprehodili mimo panojev s fotografijami. Z leti se jih je nabralo veliko število, na 16 panojih jih je razstavljenih okoli 100. Kakšni smo bili pred skoraj četrto stoletja!! Kaj vse smo prehodili!! Bilo je veliko smeha ob pogledu na stare čase, na prehojene poti, na naše podobe izpred mnogih let, tudi čudenja, celo kanček žalosti; nekaterih namreč ni več med nami. Poleg fotografij smo lahko preleteli 16 zbornikov naših popisov planinskih taborov v Ratečah, mnoga vabila na izlete, ki nam jih je dolga leta pošiljal Janez, danes pa nas neumorno kliče po telefonu. Razstavljen je tudi spisek vseh 165 udeležencev na 1000 izletih pa vse tri naše pesmice in še kaj.

Otvoritev razstave ob 1000. izletu planincev planinskega društva enote TACEN.

Naše dolgoletno druženje gotovo dokazuje, da se v tej družbi dobro počutimo, sicer ne bi del svojega prostega časa preživeli skupaj, se veselili skupnih podvigov in si nazdravljali ob jubilejih. Zase lahko rečem, da mi je dajalo energijo, ko sem bila še v službi, polni pa mi baterije tudi sedaj, da lažje premagujem takšne in drugačne težave in težavice, ki jih prinaša življenje.

Če si razstave še niste uspeli ogledati, je še čas, za ljubke markacije in kažipote pa ne jamčim več, se boste morali kar sami znajti. Pa saj ste planinci!!

Vilma Kavšček

RATEČE

6. 8. DO 14. 8. 2010

Tokratni planinski tabor v Ratečah, 16. po vrsti, je bil pravzaprav v istem časovnem razdobju kot lanski, le leto je drugo in tudi mi smo za leto starejši. Hodili smo vse dni, od petka, 6. avgusta, potem ko smo se razporedili po sobah našega doma Jalovec, v kakršnem koli stanju že je, vključno s soboto, 14. avgusta; skupaj torej 9 izletov (kakšnega tudi brez mene).

Kot v dobrih starih časih, ko je tabor trajal 10 dni. Pa smo rekli, da ga bomo skrajšali!!! Tabor namreč! Hodili smo malo več kot tri ure na samem začetku (v petek popoldan in še v dežju; jaz že ne), najdaljši izlet je trajal 7 ur hoje (Troglkofel), vmes pa so izleti terjali hoje od 5 do 6 ur. To pa je že bolje kot včasih, ko smo grizli kolena in tolkli poti po 10 ur in več.

Na poti na Černok v Milštatskih Alpah smo se sladkali z borovnicami.

Po nečem pa je letošnji tabor še prav poseben: na njem smo dosegli tisoči izlet naše planinske skupine, ki jo vsa dolga leta, skoraj četrto stoletje, z vso resnostjo, odgovornostjo in prizadevnostjo vodi naš Janez. V tem času smo po dolgem in počez prehodili našo Slovenijo, se vzpenjali na mnoge italijanske in avstrijske vrhove, posebno med planinskimi tabori, saj je takrat izhodišče do njih prej dosegljivo (včasih pa tudi presneto daleč!). Sam tega števila na taboru sicer ni dosegel, saj se celo on ni mogel udeležiti do takrat vseh tisoč izletov. Vodenje izleta, z vsemi napotki

vred, od same ture do gostilne, v takem primeru zaupa Zdravku.

Vzpon na Troglkofel je vendarle lažji kot spust na drugi strani.

Ob kofetu smo večkrat razglabljali, kaj nam je na letošnjem taboru storiti, in sklenili - tokrat brez Janezove vednosti, kar malce zarotniško, da ta za nas veliki dogodek malce proslavimo, in sicer kar v našem domu. Staknili smo glave, v grobem pripravili načrt, da ne rečem scenarij, v katerem je vedno prostora za improvizacijo, porazdelili nekaj obveznosti in seveda stvar »razbobnali« kar se da velikemu številu planincev v naši skupini, posebno tistim, ki se dokaj redno udeležujemo planinskega tabora. Kot rečeno, Janezu pa niti besedice!

Ta plašna živalca se redko pusti takole ujeti v fotoaparata.

Na predvečer 1000. izleta, v soboto, 7. avgusta, smo se po večerji zbrali v jedilnici našega doma. Za sabo smo imeli lep izlet

po Milštatskih Alpah - to turo smo z rahlimi spremembami in brez težav nekoč že prehodili, tudi letos smo jo zmogli vsi, dan je bil lep, dobre volje pa tudi ni manjkalo, saj smo bili v pričakovanju večernega dogodka. Ker v domu nismo bili sami, smo se morali za to priložnost odpovedati dnevni sobi (kjer je tudi televizor) in se zadovoljiti z manjšo jedilnico. Bilo nas je veliko, mislim da okoli 20, tako je prostor kar pokal po šivih, mi pa se nismo dali motiti. Z Natašo sva odpeli priložnostno pesmico, imenovano Taborska, ki sem jo zložila na znani napev (Pride rad k meni spat, milo me kušuje.....). Ne hvalim se, da gre za silno pesniško stvaritev, nikakor ne, tudi namen ni bil takšen, je pa pesmica ujela duha naše skupine in še enkrat nagovarja našega Janeza, brez katerega ne bi bilo take skupine, taborov, skupnih praznovanj, da števila izletov niti ne omenjam. Še enkrat, pravim, saj je to že tretja pesmica, ki opeva naša druženja z Janezom na čelu.

Gorsko cvetje nas vedno razveseljuje s svojimi izrazitimi barvami.

Mize so se šibile od dobrot naših deklet, med katerimi nikakor ne smemo spregledati sladice našega Umeka. Ta nesrečnik nesrečni se je malo pred odhodom na tabor tako nerodno zvrnil v ribnik na svoji lastni parceli, da si je resno poškodoval stegnenico in še gleženj povrhu. Letošnjemu taboru se je moral odpovedati, saj še hoditi ni mogel, se je pa izkazal s sladkimi dobrotami (kot za vsako resno praznovanje), tokrat s pehtranovo potico. Od kod mu pravzaprav to veselje do peke???

Zdravku je bila zaupana izbira simboličnega darilca, ki je izzvalo nemalo smeha. V lično embalažo zapakirana steklenica šampanjca se je izkazala za čokolado, tako se je njen vrat ob poskusu, da bi jo odprl, v Janezovih

rokah prelomil. Za zaščito goleni, morda celo kolen, bodo poskrbeli posebni ščitniki, ki jih je Zdravko našel bog ve kje. Toliko v opomin, da bo bolj pozoren pri hoji, tako v hribih kot tudi takrat, kadar gre na nedolžno gledališko predstavo ali se z nje vrača in se spotakne tako hudo, da si povzroči resno poškodbo. Smola pa taka! Včasih smo bolj kot v hribih nerodni in neprevidni na domačem pragu!

Zarotniška namera se je izkazala za več kot uspešno. Janeza nam je uspelo presenetiti bolj, kot smo pričakovali. Ni opazil našega šušljanja, ni vedel, kaj se dogaja v zakulisju, celo pri premestitvi v jedilnico se mu ni posvetilo, kaj imamo za bregom. Janez je bil resnično presenečen! In prav to smo želeli doseči - presenetiti ga vsaj enkrat, saj nas on kar pogosto preseneča. Bolje rečeno, še vedno! Tudi tokrat se ni izneveril.

Pogled z 2.558 m visokega Hochkedla, vendar te na več kot 2.000 m pripeljeta gondola in železnica, od tod je tudi izhodišče na 2.966 m visoki Reisseck. Vožnja je vsekakor zelo razburljiva.

Za sam 1000. izlet je izbral Trogkofel, dobro smo grizli v hrib, nekateri smo se spustili v plezarijo (kar zabavno, ob srečanju z Italijani smo bili deležni tudi kakšne opazke), dolžina 7 ur je bila za to priložnost pravšnja; skratka, kot v dobrih starih časih.

Seveda smo skupaj zapeli še našo Hribovsko, ki povzema naša druženja od samega začetka, ko se je v Kadetski šoli v Tacnu porodila ideja o skupnih planinskih izletih; z Natašo sva jo zložili ob nekem praznovanju, izmuznilo se mi je iz spomina, katerem pravzaprav, naše skupine ali celo Viharnika. Vsekakor je od takrat minilo

mного, mnogo let; to je kar klicalo po novi dodatni kritiki:

***Minilo je že vrsto let,
nekažo dvajset in še pet.
Kam neki so nam leta ušla?
Nas vse postarala.***

***Hura, hura, v kribe Janez nas pelja,
hura, hura, za male krajcarje.***

Ps.

Janezu število 1000 seveda ni ostalo nedosegljivo, slab mesec po taboru, natančneje 12. septembra, ga je skupaj z 11 našimi planinci in planinkami okronal z izletom na Mrzlo goro. Žena Vida, ki »res sledi mu zvesto« (a ne »deli z njim pryto mesto«), se je tokrat potepala po Italiji. Še dobro!!! Če odštejemo bolj ali manj sprehajalno pot od slapu Rinka v Logarski dolini na Okrešelj (z obveznim kofetkom v planinskem domu) in naprej na Prag v Gornji Okrešelj, je bila pot vredna Janezovih izletov izpred nekaj let: ena dooolga in dokaj zahtevna plezarija po krušljivem skalovju na 2203 m visoko Mrzlo goro, zato so se nekatera dekleta temu užitku odpovedala in ubrala lažjo varianto ali pa počakala ta najbolj vztrajne in zagnane na primernem mestu; višinske razlike je bilo 1250 m, hoje pa skoraj 8 ur in pol. Bi rekla, da je bila tako zahtevna pot, vključno s plezarijo, izbrana namenoma, k temu je malce, tako si mislim, pripomogla tudi Vidina odsotnost, saj ni mogla godrnjati o bolečih sklepih, letih in kar je še takih reči.

Veselo razpoloženi v domu Jalovec v Ratečah po opravljeni turi.

Kot rečeno, Janez nas še vedno preseneča. Sicer pa bi si lahko mislili, da njegov 1000. izlet ne bo prijazno pohajkovanje po gozdu za gobami; tudi za Trogkofel, s katerim smo kronali 1000. izlet skupine, tega ne moremo reči. Izlet se je končal z zapitkom v gostilni Črnivec, zdravja smo si zaželeli z Janezovo najljubšo penino Desiree; odveč je pripovedovati, kdo je globoko segel v denarnico.

Vilma Kavšček

TISOČ IZLETOV V 24 LETIH

Takšen jubilej so dne 23.9.2010 z odprtjem razstave planinskih fotografij slavili planinci sekcije PD Viharnik v Tacnu. Imajo se za »Janezove planince«, saj jih je na vseh turah, razen na enajstih, ko je to nalogo prevzel namestnik Zdravko Melanšek, vodil Janez Pohar. Tisoči izlet je bil opravljen 8.8.2010 z vzponom na Trogkofel, goro, ki se dviga na meji z Avstrijo. Do 12. septembra 2010 so opravili še 10 dodatnih tur. To je dinamika! Na PD Viharnik jih, zaenkrat, veže plačevanje članarine in občni zbori, ki se jih preko predstavnikov redno udeležujejo. Včasih se srečamo na dan 2. januarja na Lovrencu ali s posamezniki na skupnih izletih PD Viharnik.

Slovesnost je potekala pod patronatom Policijske akademije, s prisotnostjo in nagovorom vodstva ter s sodelovanjem orkestrčka policijske godbe. Janez Pohar je v strnjeni obliki prisotne seznanil s prvim in naslednjimi izleti, ki so se njemu in članstvu vtisnili v spomin zaradi svojih posebnosti in neobičajnih pripetljajev. Prav za vse ture pa

je značilno, da so bile izvedene v skladu s termiškimi planom, ne glede na vreme. Izleti so tudi popisani in zajeti v tiskani in elektronski obliki v letnih almanahih, ki jih bomo morda dobili tudi v arhiv PD Viharnik.

Slovesnost, ki sem se je udeležila skupaj s tajnico društva, je seveda minevala ob sladkanju z jubilejno torto, ki jo je, tako kot druge pečene ob večjih življenjskih jubilejih članov, tudi tokrat spekel planinec Tone Umek. Koliko neki jih je spekel v 24 letih?

Ni kaj, vidi se, da so ti planinci zrasli iz ali ob Policijski akademiji. Dinamičnost, red, disciplina, vztrajnost, zapisane sledi vseh dogajanj pa tudi tipična planinska nastrojenost, kot so radoživost druženja, spoznavanje in osvajanje novih in novih planinskih vrhov, narave in pokrajine ter z vsem tem ohranjanje svojih fizičnih in psihičnih moči, smeha in življenjske radosti.

Še na mnoga leta in vrhove!

**Predsednica društva
Anica Popovič**

DR. TONE STROJIN

ZGODOVINA SLOVENSKEGA PLANINSTVA

»Zgodovina slovenskega planinstva« je obsežen in zaokrožen prikaz zgodovine našega obiskovanja domačih in tujih gora in razvoja 115-letne planinske organizacije. Osebe in dogodki so lepo predstavljeni, pomembnih podatkov je neverjetno veliko, zato je delo avtorja, uglednega slovenskega planinskega publicista in med drugim tudi soustanovitelja našega planinskega društva Viharnik, dr. Toneta Strojina, vredno vzeti v roke in ga z veseljem prebrati. Avtor je tako ob svoji sedemdesetletnici slovenskim planincem poklonil dragocen vpogled v zgodovino, ki nam zgovorno kaže, kakšen naj bo nadaljnji razvoj planinske organizacije. (Iz uvodnika knjige)

Naslovnica knjige.

Dr. Strojina v uvodu pove, da je dolgo razmišljal, kako predstaviti področje: kot kroniko po letih, kot kritiško analizo, kot očrt ali analizo skozi zgodovinska obdobja, ali kako drugače. Odločil se je za

kombinacijo prereza in splošne analize in vsebino podal v dvanajstih poglavjih.

Prvi raziskovalci našega gorskega sveta so bili tuji popotniki, ki pa so kmalu ugotovili, da potrebujejo vodnike-domačine. Najbolj znani so bili vodniki iz Bohinja, Trente, zgornje-savske doline in izpod Savinjskih Alp. Poleg osvajalcev gorskega sveta so se vodnikov posluževali tudi znanstveniki (Valvasor, Hacquet, Scopoli, Freyer, Sendtner), pripovedniki (povesti o Zlatorogu, Triglavske pravljice, Pohorske bajke in povesti), pesniki (Aškerc, Vodnik), slikarji (J.Dizma, A.Herrlein, M.Pernhart, A.Karinger), kasneje tudi fotografi (Jaka Čop).

Izjemno mesto v zgodovini gorništva ima pri nas seveda prvi pristop na Triglav, o katerem je veliko različnih mnenj (Willomitzer ali Luka Korošec). Enako mesto ima tudi pionir slovenske in vzhodnoevropske alpinistike – Valentin Stanič.

Družba piparjev:

Henrik Lindtner, Ivan Korenčan, Anton Škof, Karel Seunig in Josip Hauptman

Družba piparjev: Henrik Lindtner, Ivan Korenčan, Anton Škof, Karel Seunig in Josip Hauptman.

Pobuda za ustanovitev slovenskega planinskega društva je dozorevala počasi. V letu 1872 je bilo ustanovljeno gorsko društvo Triglavski prijatelji v Bohinju (Ivan Žan), ki je po svojih pravilih predhodnik SPD. V naših gorah pa sta delovali tudi Nemško-avstrijsko planinsko društvo (DÖAV), ki je bilo zelo neprijateljsko do domačinov, Avstrijski turistični klub (ÖTC), ki je bil Slovencem bolj naklonjen, najbolj prijateljski pa so bili Čehi, v letih 1897 do 1918 organizirani v samostojni češki podružnici pri SPD.

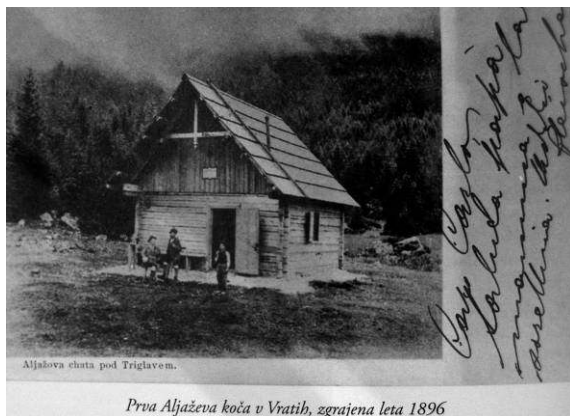

Proslava 90-letnice Triglavskega doma na Kredarici, prvi z leve Gregor Klančnik, govori dr. Tone Strojín

Proslava 90-letnice Triglavskega doma na Kredarici, prvi z leve Gregor Klančnik, govori dr. Tone Strojín.

Slovensko planinsko gibanje je povežalo v SPD obrambno delovanje pred ponemčevanjem slovenskega sveta. Kako bo v tem svetu delovalo in se razvijalo slovensko društvo, je bilo največ odvisno od članstva, njihove narodne zavesti in zavednih voditeljev (Fran Orožen, Fran Kocbek pa tudi dr. Frischauf in Jakob Aljaž). Z ustanovitvijo SPD so se v gorah pojavili slovenski napisi in kašipoti (Alojzij Knafelc), organizirajo se društveni izleti, iz leta v leto se večja število članstva, izhaja glasilo Planinski vestnik, ustanavljajo se nove podružnice. Ta razvoj prekine I. svetovna vojna; vojaštvo je zasedlo kočje, bohinjsko-kranjskogorsko področje pa je postalo fronta. Po letu 1918 se razvoj nadaljuje, a nastopijo tudi težave. Podružnice SPD v Pliberku, Velikovcu in Borovljah ter v Italiji se ukinejo. Vse nemške kočje pa postanejo last SPD. Večja se število članstva, obnavljajo se kočje, vse to pa leta 1940 prekine II. svetovna vojna.

Posebno poglavje v tej zgodovini je namenjeno alpinistiki v naših gorah, kjer ima spet prvenstvo Triglav. Znano je, da je nemški delež v triglavski steni nesporen, vendar precej manjši, kot bi lahko pričakovali. Po prvi svetovni vojni se je z alpinistiko ukvarjalo precej posameznikov, družba Dren in Turistovski klub Skala, ki ga smatramo za začetnika organiziranega alpinizma in alpinistike. V slovenskem alpinizmu je zapustila globoke brazde tudi Akademski skupina SPD (1937) na Ljubljanski univerzi z nalogo vzgoje akademske mladine v alpiniste.

Aljaževa chata pod Triglavem.

Prva Aljaževa koča v Vratih, zgrajena leta 1896

Prva Aljaževa koča v Vratih, zgrajena leta 1896.

Dejavnost SPD med drugo svetovno vojno je bila omejena le na ozemlje Ljubljanske pokrajine. Koče na tem območju so bile požgane in izropane.

Po drugi svetovni vojni SPD spremeni ime v Planinsko zvezo Slovenije. Članstvo je upadlo, planinske koče so bile izropane ali porušene. Planinska organizacija je povezana z ljudsko oblastjo, državne subvencije pri obnovi planinskih postojank in poti, skrb za planinsko premoženje kot del družbene lastnine. Po letu 1948 se število članstva iz leta v leto spet povečuje. Zaradi množičnosti obiska v gorah se večja število planinskih društev, s tem pa se izobražuje vedno več planinskih vodnikov. Odpirajo se nove planinske poti, izobražujejo se novi markacisti, tudi pri varstvu narave se pojavijo gorski varuhi narave. Širi se tudi odpravništvo v tuja gorstva, sledijo uspešni vzponi v Himalaji in Andih pa tudi v evropskih gorah. Gorska reševalna služba je povečevala kadrovske, tehnično in organizacijsko kakovost in držala raven hitrega, tehnično zahtevnega in strokovnega reševanja.

Planinska organizacija v samostojni Sloveniji se je močno spremenila. Ni več take množičnosti, krajša se čas tur in večja se število tur. Nočitev v planinskih kočah je vse manj in temu je primeren izkupiček prometa. Tudi popotništvo se je zmanjšalo, saj sta obe poti E-6 in E-7 prekinjeni na meji s Hrvaško. Od leta 1995 se pojavljajo poskusi oživitve Turistovskega kluba Skala in v Sloveniji že deluje devet Gorniških klubov.

Sklepna beseda:

Sestavek sem napisal predvsem zaradi tega, da člani Viharnika zvedo nekaj iz

zgodovine slovenskega planinstva in da si morda le kupijo knjigo, ki jo je spisal naš planinski prijatelj Tone. V knjigi je res ogromno podatkov o uspehih pa tudi nesrečah sopotnikov organiziranega planinstva skozi več kot stoletje dolgo pot razvoja planinstva v naši domovini.

Če pa sem kaj narobe napisal, se opravičujem; nisem nalašč.

Marjan Potisek

PRISPEVKI NAŠIH ČLANOV O OPRAVLJENIH POHODIH IN IZLETIH

KRAJINSKI PARK ZGORNJA IDRIJCA

V soboto, 2. oktobra 2010, smo se zgodaj zjutraj v mini-avtobusu podali na izlet v Krajski park Zgodnja Idrijca. Na poti do Idrije nam je organizatorica izleta Helena Tepina povedala nekaj informacij o izletu in parku na splošno, ogledali smo si turistične prospekte, ki so krožili po avtobusu, seveda pa ni manjkalo zanimivih komentarjev.

Po prihodu na start smo si najprej ogledali pogonsko hrastovo lopatasto kolo Kamšt – zgrajeno leta 1790, s premerom 14 m, ki je služilo za črpanje vode iz globin (tudi do 280 m) vse do leta 1948. Kamšt, ki je nameščen v monumentalni iz kamna zidani stavbi, slovi kot največje še ohranjeno tovrstno vodno kolo v Evropi.

Vse to nam je povedala simpatična vodička, ki nam je z govorom razkrila tudi domače narečje Idrijčanov, kar je bilo še posebej zanimivo.

Seveda pa smo imeli ob tem tudi veliko časa za zabavo, in tako je nastala ta fotografija udeleženske izleta v stari rudniški lokomotivi.

Potem smo si ogledali Scopolijev botanični vrt, kjer nam je gospa prof. Marija Bavdaš povedala nekaj o zgodovini prvih botanikov na Slovenskem: Antoniju Scopoliju, Baltazarju Hacquetu in Henriku Freyersu.

Ob lepem drevoredu in vodnem kanalu smo prišli do Divjega jezera, ki je velika slovenska posebnost, saj je njegova globina najmanj 180 m. Zahtevnost sifona in velika globina sta v preteklosti vzela življenje že trem izkušenim raziskovalnim potapljačem, zato je od leta 1999 dalje potapljanje v jezero brez dovoljenja prepovedano.

Malo smo se »zašvicali«, nato pa privoščili zasluženo malico in kavo. Nadaljnja pot nas je vodila do samega osrčja parka, kjer smo si ogledali mogočne vodne pregrade-klavže, izreden spomenik, ki jim nekateri pravijo slovenske piramide.

Izlet smo zaključili z obiskom lokalne gostilne, kjer smo naročili idrijske žlikrofe s prilogo (gorgonzola, gobe ali brez). Tam pa smo se tudi zaklepetali in vesele volje prispeli domov v večernih urah.

Petra Rakić

IZ PODJUNE NA JUNSKO GORO

Na Borutove izlete se vedno prijavi toliko ljudi, da je avtobus poln. In vedno vidimo kaj povsem neznanega in vedno smo zadovoljni. Izlet po romarski poti do sv. Eme ni bil izjema.

Ker smo videli in zvedeli toliko novega, ga bom skrajšala za pot na južni strani Karavank.

Peljali smo se preko Jezerskega sedla, tam, kjer so nam na levi strani oblaki zakrivali pogled na Pristavški Storžič. Vijugasta, dolga cesta me je malo spominjala na ovinke z Vršiča proti Trenti. Na desni strani nas je spremljal potok Bela – ali Bila, kot pravijo domačini, ki tukaj še vsi slovensko govorijo. Na eni izmed skal nad Belo je narisana ogromen sv. Krištof, ki nese Jezuščka preko vode. Kristoforus je zavetnik popotnikov in ima vedno v roki palico. Kadarkoli se peljem po tej poti, se sprašujem, kako so ga uspeli naši pradedje naslikati na živo skalo, ki bi jo alpinisti označili s petico ali šestico! In gromozanski je ta Krištof – morda zato, ker je bil mučenec Krištof, ki je živel v tretjem stoletju, v resnici tako zelo velik, da so mu rekli Zavrženi (Reprobis).

Na desni strani zagledamo tudi odcep v Lepeno, od koder je imenitna pot na Peco (in pešpot do Globasnice ter od Globasnice uro hoda oddaljene Podjune).

Sv. Krištof - stare, visoke smreke nad njim prikažejo velikost freske.

Občudovala sem Boruta in voznika, ki sta nas brez zapletov pripeljala v vas – ne da bi zašla na neznanih cestah, ki se druga od druge po videzu sploh ne ločijo, pa tudi kažipotov do Globasnice ni. Ustavili smo se v vesi Podjuni. Takoj sem zagledala Turkovo domačijo, ki je bila ob mojem zadnjem obisku še vsa prerasla z grmovjem in trnjem. Pogled je bil žalosten: iz nje so občinski možje kljub župnikovemu ustnemu in pisnemu negodovanju naredili nekakšno čudno odlagališče za karkoli. Turkova domačija, ki je stara več kot 500 let (vendar v urbariju zabeležena šele leta 1536) je tipičen primer stare Podjunske kmečke gradnje. Na južnem Koroškem obstaja samo še ena takšna hiša, ki prav tako propada – da bi jo slovenski kmet vsaj malo zaščitil, je nad njo sam razpel nekakšno ponjavo. Ker stari hišici pričata o slovenski preteklosti, nemško misleči občinski možje zanju nimajo posluha. Ne ve se, ali nista to morda celo najstarejši slovenski domačiji, ki sta ohranili prvoten videz?

Hodili smo po zložni gozdni poti med jesensko obarvanim drevjem.

Podjuna ima kar nekaj domačij s konca 16. stoletja, ki pa so sedaj precej drugačne kot pred 500 leti. Zgodovina Podjune pa ima korenine, ki segajo kar 1500 let pred Kristusovo rojstvo.

Veliko mi je pravil nekdanji kustos v Globaškem muzeju. Ponosen je bil na grob keltske ženske (Kelti so bili v teh krajih 300 let p.n.š.), za katero je govoril, da ni bila keltskega porekla. Trdil je, da so bili Kelti nizke rasti, okostje pa je bilo veliko skoraj 170 cm, zato je bil prepričan, da je bila gospa Venetinja. In zares so bili napisi ob grobu takšni, da sem jih z nekaj domišljije lahko nekako prevedla v slovanski jezik (Bor, ki je navdušeno pisal o Venetih, pa bi napis prav gotovo odlično razumel). Naj si vsak ustvari svoje mnenje! Žal pa se nihče več ne bo mogel pričati ali strinjati s kustosom, ki je tako navdušeno govoril o slovenski oz. koroški zgodovini. V muzeju sedi sedaj gospa, ki ne razume niti slovenskega »dober dan« in ki verjetno ne širi krive vere o Slovencih in še manj o Venetih.

Pročelje razpadajoče Turkove domačije.

Mimo Turkove domačije smo zavili na 900 let staro romarsko pot k sv. Emi. To je tista svetnica, ki je v Krki leta 1043 ustanovila samostan benediktink in zgradila stolnico, ki je koroški (pardon: južni Avstriji) v ponos in kamor romajo verniki in za kulturno dediščino zavzeti neverniki iz vse Evrope, saj je zares vredna ogleda. Sv. Ema se je rodila na gradu Pilštajn, bila je hči Breško-Selških grofov.

Sprva smo hodili po zložni gozdni poti med jesensko obarvanim drevjem, potem pa nas je pot vodila ob ogromnih skalnih stenah, ki so na nas izžarevale mir. Pravijo, da nastaja ob skalnih previsih in žuborečih vodah ioniziranje. Z ioniziranjem in svetlobo zdravijo v ameriških psihiatričnih ambulantah za drage denarce depresijo. Pri nas si lahko to privoščimo kar zastoj, v naravi.

Dobro počutje, ki ga izžarevajo stene in svetloba, smo lahko na romarski poti prav vsi občutili. Mimo znamenj s slovenskimi in nemškimi napisi smo prišli do votline sv. Rozalije. Tam nam je Borut razlagal o kugi, ki je morila po dolini in se ustavila pred Podjuno. Domačini so se sv. Rozaliji, zavetnici pred kugo, oddolžili tako, da so jo upodobili v votlini, ki je v marsičem podobna votlini na Monte Reale, v katero se je puščavnica umaknila in v njej umrla. Nekaj let po smrti so jo našli nestrohnjeno – ohranila jo je prevleka iz apnenca, ki se je izločal ob izhlapevanju vode, ki je kapljala na mrtvo telo. Ležala je v votlini, desno roko je imela spodvito pod glavo, v levi je držala križec.

Bližamo se votlini sv Rozalije.

Ali je Rozalija ustavila kugo pred Podjuno zato, ker je tam zagledala podobno bivališče, kot ga je poznala še v svojem življenju? Hvaležni vaščani so leta 1669 naročili v Mariboru sedem čevljev velik Rozalijin kip z vsemi za svetnico pomembnimi znaki (razpuščeni lasje, venec belih vrtnic na glavi, križec, veriga...) in jo položili v njen drugi dom, kjer je spala enako, kot je zaspala pred 900 leti. Starega kipa v votlini ni več, saj je leta 1926 požar uničil kapelo in kip iz apnenca. Novi kip je naredil južnotirolski kipar Planker, ki ga je signiral s kratico SL (ali pomeni to slovensko?).

Romarska pot na sv.Emo.

Ob vhodu v votlino stoji tudi marmorno korito z dvema glavama, ki je verjetno star krstni kamen iz Globaške farne cerkve. Narejen je iz rimskega marmornega kvadra in ima še luknje, ki so služile za dviganje in prenašanje kamna. Sedaj se vanj steka voda, ki izvira iz skale ob votlini. Vodo so speljali po dveh, ne ravno lepih žlebovih – po desnem žlebu priteka voda, ki zdravi desno, po levem žlebu pa voda, ki zdravi levo oko. Sv. Ema je namreč tudi zavetnica za zdravje oči, v kar popolnoma verjamem: moj dedek, ki je bil doma s Podjune, ni nikoli potreboval očal!!!

Pogled proti preduhu na stropu votline.

Preduh v stropu votline smo si najprej ogledali z žabje perspektive, potem pa nas je Borut peljal malo više in v isto votlino smo pogledali s ptičje perspektive. Tam nam je Borut govoril o hudobnem očimu, ki je hotel svojega pastorka ubiti in ga je vrgel v votlino. Njegov zli namen je preprečila sv. Ema, ki ga je ulovila v svoje nevidne roke in tako preprečila gotovo smrt.

Sv. Emi je posvečena tudi cerkvica iz 15. stoletja, ki smo jo zagledali na vrhu Junske

gore – griču sv. Eme so namreč včasih rekli Junska gora (ali Jungora), kraju pod njo pa Podjuna. In po tem kraju z bogato zgodovino, kjer še vedno vsi znajo slovensko, se imenuje vsa dolina Podjuna (saj poznate tri koroške doline: Rož, Podjuno in Zilo?).

Cerkvica sv. Eme.

Za cerkvico sv. Eme zagledamo lepo konzervirane ostanke šestih starokrščanskih cerkva (sedaj so odkrili že sedmo cerkev). Prva cerkev je bila sezidana okrog leta 400. V mestih vzhodnogotskega kraljestva sta bila po dva škofa – arijanski in katoliški, ki sta imela vsak svoj katedralo in baptisterij.

Ostanki starokrščanskih cerkva.

Kljub nekaterim razlikam med verniki ni bilo nesoglasij, družno so hodili na Junsko goro in molili k istemu bogu. Romarjev je bilo veliko, saj so bile cerkvice polne relikvij. Zato so zgradili ob domovih klerikov tudi romarske domove in cisterne, kamor se je stekala deževnica – pitno vodo pa so nosili iz izvira v sedanji Rozalijini votlini (mi smo videli le eno romarsko hišo in eno cisterno).

Tako smo izmerili obseg stoletne lipe na Junski gori.

Ker bi bilo opisovanje posameznih cerkva preobširno, svetujem tistim, ki jih zgodovina zanima, naj preberejo knjižice Franz Glaser: Globasnica, Romarska cerkev svete Eme (izdala župnija Globasnica)/ Marijan Zadnikar: Po starih koroških cerkvah (Mohorjeva družba, Celovec)/ Franz Glaser: Rimska naselbina Juena (Mohorjeva družba, Celovec, 1989) itd, itd.

Vrnili smo se v Podjuno in se ustavili pred cerkvico sv. Luke in Janeza (evangelista). Gotski zvonik je oblečen v skodle, glavna ladja je romanska, vendar cerkev izhaja še iz karolinškega obdobja (9.stoletje) in ravno sedaj imajo z odkritjem njenih karolinških korenin restavratorji kar dosti opravka. Predvsem pa je to edina cerkev, na kateri pod napuščem sušijo koruzne storžje!

Cerkev sv Luke in Janeza.

Potem je sledilo presenečenje, ki ga nisem pričakovala. Še nikoli nisem bila pri Hudičevem kamnu – sploh nisem vedela, da obstaja in za to odkritje se Borutu prav posebno zahvaljujem. Čeprav je na vrtoglavo skalo pritrjena močna, dolga lestev, so nanjo zlezli le najpogumnejši.

Izlet smo zaključili v gostilni na Jezerskem. Malo mi je bilo žal, da nisem predlagala obiska Globaške gostilne, v kateri klepetavi krčmar s takšnim ponosom ponuja prave podjunske ajdove štruklje. Tam bi zvedeli toliko stvari o Podjuni in Globasnici. Ali veste za razlog, da sem zamolčala to krčmo: zaradi svoje slabe orientacije sem se bala, da bom zgrešila pot do Globasnice, pa čeprav mi jo je dedek tolikokrat opisoval. On je pač vsak dan eno uro pešačil iz Podjune v Globaško osnovno šolo (ki še stoji).

Na vrhu Hudičevega kamna.

Povzetek:

Podjuna je ves pod Junsko goro, sedaj imenovano sv. Ema. Zgodovina vasi Podjune, Globasnice in Junske gore sega 1500 let pred naše štetje. V teh krajih, po katerih je tekla tudi jantarjeva pot, so odkrili veliko keltskih in rimskih ostankov. Na Junski gori je domoval tudi keltski bog Iouvenat, ki so mu rekli Rimljani Iuenna in po katerem so Slovenci grič imenovali Junska gora ali Jungora, kraj pod njim pa Podjuna. Na Jungori so konzervirane starokrščanske cerkve. V Podjuni je veliko starih kmečkih hiš, najstarejša je Turkova domačija, ki pa gre avstrijski deželi precej na živce – če ne bi bilo Globaških župnikov in trmastih koroških Slovencev, bi jo verjetno že zravnali z zemljo. Sredi Globasnice stojijo še rimski stebri, v globaškem muzeju pa lahko vidite največje južnoavstrijske mozaike, ki so jih prinesli iz starokrščanskih cerkva. Na Junski gori so do sedaj našli sedem cerkvic, vendar ugotavljajo, da so starokrščanske cerkve tudi v dolini. Po vasi (vasi) Podjuni se

imenuje vsa dolina. Ta je znana po dobri zemlji in je sedaj žitnica Avstrije. Včasih pa so bile tu same dobrave (gozdovi doba, ki je najboljša in tudi glede zemlje najzahtevnejša vrsta hrasta). O tem pričajo še lavinska imena, imena mest in vasi, pa tudi priimki: Dobrla ves, Dobajnica, priimek Dobeic (Dobajc).

Alenka Dobeic

STOJNA, KOČA PRI JELENOVEM STUDENCU

Na pot proti Kočevju smo se tokrat viharniki za spremembo odpeljali kar s tremi osebnimi avtomobili. Vremenska napoved nam ni napovedovala sončka, vendar smo se zadovoljili le z zagotovitvijo, da ne bo padavin.

Parkirali smo nedaleč stran od Kočevja, pri informativni tabli, ki nas je že vabila na zanimivo kočevsko planinsko krožno pot, ki poteka po kraškem in gozdnem terenu. Vodnik Aljoša nam je predstavil potek poti in prosil za razumevanje, da bomo spričo njegovega slabega zdravstvenega stanja prehodili le lažjo in krajšo varianto, ne pa tudi daljše preko Stojne, kot je bilo predvideno po planu.

Vodnik Aljoša nam je s pomočjo zemljevida orisal planirano krožno planinsko pot.

Po nekaj minutah hoje po asfaltni cesti smo kmalu zavili v gozd in se počasi, vendar vztrajno vzpenjali. Zaradi nepropustnih tal in deževja v preteklih dneh smo morali biti pri hoji kar zbrani in pazljivi. Kljub temu

smo imeli dovolj časa za humor. Viharnica Jana je na primer ugotovila, da smo danes nadpovprečni, saj imamo kar tri moške v naši sredini oz. da je razmerje 1 : 2.

Po slabi urici hoje smo že dosegli naš prvi cilj, Kočo pri Jelenovem studencu, na višini 850 m. Koča je dobila ime po bližnjem Jelenovem studencu, ki ne presahne niti v vročih poletnih dneh. Je priljubljena

izletniška točka, lahko pa je le izhodišče za bližnje ture.

Velika lesena koča leži na širnem, lepo pokošenem travniku. Bili smo med prvimi obiskovalci. Idilo je motil le hrup motorne žage, saj so delavci hiteli z obnovo dela koče. Kljub temu da še nismo bili potrebni počitka, smo v koči malo posedeli in naročili nekaj toplega.

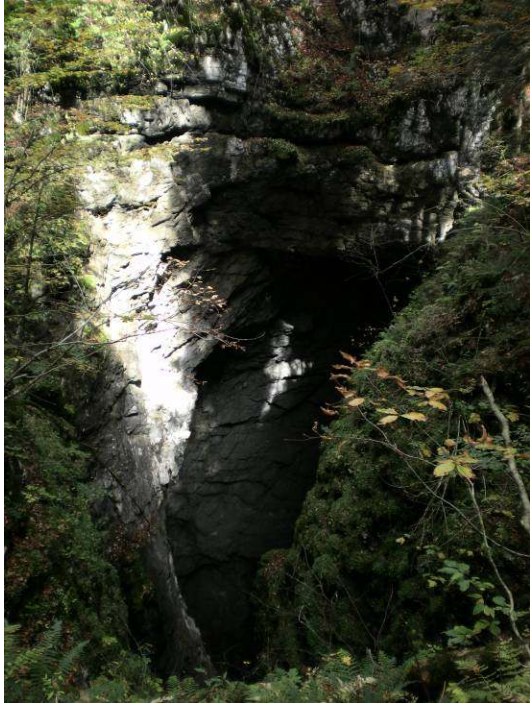

Koča pri Jelenovem studencu.

Po dobre pol ure hoje po gozdnih poteh smo prispeli do zanimive Ledene jame.

Nahaja se južno od Koče pri Jelenovem studencu, sredi prostranih gozdov Stojne. V jami, ki je globoka prek 100 m, se sneg in led zadržita skozi vse leto. Dostop v jamo je zaradi precejšnje strmine zelo zahteven in izpostavljen zdrsu. Zaradi tega smo jamo opazovali le z varne razgledne točke.

Po ne preveč zahtevnem vzponu smo prispeli na Mestni vrh, ki meri 1034 m. Na vrhu ki nudi le v določeni točki pogled na Kočevje, je seveda vpisna knjiga in žig, ki pa je zahteval veliko napora, da je pustil svoj odtis. Človek bi moral biti pripravljen na vse in s seboj bi moral vedno imeti blazinico s črnilom, sicer ostaneš brez dokaza, da si osvojil vrh.

Pogled v Ledeno jamo.

Nadaljevali smo pot po vijugastem in razgibanem skalnem pobočju in prispeli do ruševih nekdanj mogočnega gradu Fridrihštajn.

Starodavne ruševine spominjajo na grofa Friderika II. Celjskega in njegove izvoljenke Veronike Deseniške . Po pisnih virih je Frideriku II. žena umrla leta 1422. Po deželi pa so se širile govorice, da ni umrla naravne smrti, pač pa da jo je grof Friderik v postelji zadavil, da bi imel prosto

pot do izbrane mladenke Veronike. Ker se je že tri leta po ženini smrti poročil z njo, so postale govorice še močnejše.

Zoran in njegova hčerka sta se zelo namučila, da sta odtisnila žig.

Friderikov oče Herman II. Celjski je poroki nasprotoval, zato je na Fridrihštajn, kamor sta se zatekla mladoporočenca, poslal vojake. Grad so porušili, prijeli so Friderika in ga odpeljali v Celje, Veronika pa se je skrila, a so jo kasneje izsledili v okolici Ptuja. Obtožili so jo čarovništva in prignali pred sodnike, vendar so jo ti oprostili. Tedaj je vzel grof Herman pravico v svoje roke in dal Veroniko utopiti. Pokopali so jo v Braslovčah, njeno truplo pa je Friderik pozneje prepeljal v Jurklošter.

Razvaline gradu Fridrihštajn.

Oče in sin sta se kasneje pobotala, ostalo pa je medsebojno sovraštvo. Friderik je odšel na romanje, po vrnitvi pa je dal porušeni grad Fridrihštajn ponovno pozidati. Razne vojne vihre pa so grad ponovno opustošile.

Po ogledu ostankov gradu, ki so sedaj na nekaterih delih na novo pozidani, smo krenili proti našemu izhodišču.

Pri spustu smo naleteli na prave kolonije prelepih rdečih mušnic. Vsi ljubitelji fotografije smo hiteli pritiskati na sprožilec fotoaparata, čeprav fotografija ne more prenesti vsega čara, kot ga vidi oko v naravi.

Na povratku smo naleteli na prave kolonije rdečih mušnic.

Devet udeležencev tokratnega izleta po lepih kočevskih gozdovih in ogledu naravnih in zgodovinskih znamenitosti se je ob koncu zahvalilo vodniku Aljoši za lepa doživetja.

Nevenka Kanduč

V NEZNANO

Izlet neznano je letna zaključna planinska tura. To je izlet, po težavnosti primeren za vse člane, da se ob koncu sezone v večjem številu srečamo, obiščemo manj obiskan vendar, zanimiv kraj, se družimo, poklepetamo, si izmenjamo dogodke iztekajočega se leta, skratka si naredimo en lep družaben dan.

Tokrat nas je bilo res malo manj, samo 15 članov, a vsak v polnem pričakovanju, kam se je vodnik Bine odločil, da nas popelje. Ko

avtobus krene, ugibamo, kam bo zavil, no in vse je kazalo, da bo to nekje na Primorskem. A kje in kaj?

Osp – izhodišče naše poti na Tinjan.

Seveda jutranje kave ne smemo izpustiti, ker tako se pa nam spet ne mudi. Sedaj smo že bliže ugibanju in končno razkrito - Osp in Tinjan, 374 m. Vodnik se je odločil, da nam pokaže ta zanimivi primorski konec, da si obudimo spomine na plezanje in da od daleč ogledujemo očake, ki nas vabijo v primernem letnem času v visokogorje.

Na izhodišču naše poti smo srečali zanimivo a redko drevo južni koprivovec – Celtis Australis, s črnimi plodovi. Pri prepoznavanju drevesa je bilo seveda odločujoče znanje naše Vere.

Vendar nam tokrat oddaljeni razgledi niso bili naklonjeni, smo pa poglede usmerili na bližnje območje. V Ospu nas je presenetilo, da je v tako vlažnem času še vedno toliko navdušenih plezalcev z vseh koncev Slovenije in tujine. Pogledovali smo v steno in kdor na daljavo dobro vidi je videl, da plezalcev skoraj mrgoli. No nas vodnik ni peljal v steno, kar je njega verjetno zelo mikalo. Peljal nas je na nasprotno stran, na Tinjan, 374m.

Zložna pot na Tinjan, preko razglednih travnikov.

Zložno smo hodili, se razgledovali, toliko je pa vseeno bilo vidljivosti. Občudovali smo Viadukt Črni Kal, Kraški rob z ostankom gradu Luska in tako prišli v vasico Tinjan. Tinjan spada med najlepše razgledišče nad Tržaškim zalivom. Vasica je na samem vrhu, s cerkvijo, znano po bronastem kipcu rimskega boga Merkurja, zavetnika trgovcev.

Vsi udeleženci izleta v neznano ob cerkvici sv. Mihaela v Tinjanu.

Vasica je majhna, zglada zelo zapuščena, a v veselje je nekaj hišic obnovljenih in jih še obnavljajo. Tako, da se življenje vendar ne bo ustavilo.

V tem času so kakije še krasili plodovi imenovani tudi zlato jabolko. Kako ti v turobnem dnevu pogled na drevo brez listov, a z zlato oranžnimi plodovi naredi veselje! Na vrhu se nismo preveč mudili, seveda pa nismo izpustili malice.

Tu poteka tudi pot Slovenske planinske transverzale, in kdor dela transverzalo, je lahko dobil žig. Po kratkem počitku in ogledovanju smo se vrnili na izhodišče in v prijetnem gostišču pri kampu zaključili ob dobri hrani, refošku in klepetu.

Vas Osp ni velika, vendar je zelo zanimiva iz veliko pogledov, zaradi rastlinstva, samoniklega mediteranskega lovorja, ptičjega rezervata in mogočnega ostenja.

Osapske stene so med najbolj znanimi v Srednji Evropi. Plezališče imenovano Mišja peč ima smeri vseh težavnostnih stopenj, tako sem prihajajo ljubitelji plezanja v vseh letnih časih, saj blaga mediteranska klima ponuja možnost ne glede na letni čas. Tu slišite vsemogočo tujo govorico.

V vasici Tinjan smo občudovali prepolna drevesa zlatih jabolok – kakijev.

V gostišču ob kampu v Ospu smo zaključili izlet ob dobri hrani, refošku in klepetu.

Zadovoljni z izletom smo se vračali proti domu. No, vreme ni bilo sončno in dan ni bil razgleden, a srečanje s člani naredi dan sončen.

Marija Kastelic

VIHARNIKI POTUJEJO

PO ZRAKU IZ FRANCIJE V ITALIJO

Ko sem dopolnil 75 let življenja, se mi je ponudila možnost spet doživljati veter montblanških višin. Tokrat na 3800 metrih, dosegljivih z žičnico.

Aiguille du Midi (3842 m).

Na zgornjih platojih žičnice je bil vrvež vseh svetovnih narodnosti. Prerivanje, nekateri se motovili, zaletavajo, znamenja višinske neprilagojenosti. Edini, ki so tu doma, so črni ptiči. Kaj tu iščejo, saj so drobtinice za življenje vendar lažje dosegljive v dolini. Zakaj živa bitja sploh rinejo v višave?

S tehniko, ki je povzročila množičnost, nam bo ta težnja vedno manj razumljiva. Na srečo človek ne more dalj časa živeti na višinah. Človeka mojega kova je iz drugega vidika strah, ko gleda z višin v nižino - kmalu ne bo več prostora za bivanje, tako je vse urbanizirano. Enako velja za vse srednjeevropske dežele, celo Švica ni več to, kar je bila. Urbaniziranost je minus za kakovost življenja, nič manj kot hrup, obsevanost, zasmrajenost, dolga vrsta

nečednosti se vleče v neskončnost. In ne samo doline. Tudi pobočja gora so že preprežena z vlečnimi žicami žičnic. Ko bodo zračni taksiji tako številni kot avtomobili na cestah, bo človekov obup na robu. Kam naj gre po mir in počitek?

Aiguille du Midi, pogled na severno stran gore.

Koleščki žičnice na Aig du Midi tečejo brezhibno. Tehnike ne moti zunanji mraz, teža v potegu je izračunana in posel teče do minute natančno. Gorska kulisa je iz minute v minuto drugačna. Režiser veter je z meglami genialni scenarist. Ljudje vzhičeno fotografirajo vsak trenutek razgleda. Po tri in tri gondolska jajčka krenejo na pot visoko nad ledenim morjem.

Valee Blanche, osamljene naveze si iščejo smer v belem prostranstvu, izogibajoč se razpokam in iščoč smer naprej. Nekateri tu kar prenočijo, si postavijo šotor, sanjajo noč v ledenem objemu. Ti alpinisti so izven urbaniziranega človeštva, blaženi v samoti, bolj od menihov, saj se vrnejo spet v človeštvo.

Od Aig du Midi gre žičnica samo navzdol nad ledeniki. Zahrbtno belo morje se razteza do sten okoliških vršacev. Treba je slediti gazi, toda kdo ve, kdaj se ti odpre pod nogami. Naveza pomeni vrv, drži v

življenje in rešitev, če se odpre beli pekel. Sam ne veš, kaj bi gledal, skupino Mont Blanca ali skupino Gran Jorasses, Aig du Dru, Aig du Verte in ostale kamnite kolose, ki obkrožajo gorski prostor. V tem gorskem

amfiteatru si, sicer zaprt v rdeči škatli, visoko nad snegovi, razprt v veličastnem amfiteatru najvišjih evropskih vrhov.

Panoramski pogled na Chamonixovo dolino.

Oko grabi poglede, fotoaparat strelja in izbira, kaj je bolj atraktivno. Velikanov zob, nagnjen ter prepaden te spremlja dolgo časa še na italijansko stran. S katerekoli strani je dominanten. Prehod iz Francije v Italijo pomeni postajo za opazovanje veličastne gorske kulise. Če je francoska stran Mont Blanca bolj zaledenela in snežna, je italijanska bolj kopna in plezalna.

Gora Mont Blanc, 4.810 m.

Kaj je človeštvu prinesla transalpinska žičnica Chamonix – Courmayer? Gotovo večjo obiskanost vseh starejših, ki niso sposobni gaziti v montblanške strmine, plezati balvane in smučati po ledenikih. Pred drugo svetovno vojno je tu vladal mir, kdor je zašel sem, je bil vezan le nase in na tovariše. Danes rešujejo, vsak hip je kak helikopter v zraku. Obveščenosť je odlična. Tudi najvišje gore v Evropi izgubljajo mit izgubljenost, nič več nisi brezupno sam.

Gledam smer ob vršnem robu Mont Blanca, po katerem sem se nekoč potil, mučil, trpel, preklinjal, vendar napredoval. Ali sem bil takrat nor, ker sem bil mlad? Ali sem bil samovšečen, ker sem se podajal v tako avanturo? Mi je bil potrebno? Danes se mi dobro zdi, da sem bil vsaj tisoč metrov višje kot zdaj, po grebenu, kjer gre smer na kupolo Mont Blanca. Ko gledam snežne višine iz skalnega monolita Aig du Midi, ne morem verjeti, kako smo nekoč iskali prehode skozi labirint razpok, prepok, stopnic. Še danes trpim ob spoznanju napora, višinskega sonca, iskanja prehodov v neskončnih pobočjih. Moje oko sledi nekdanjim gazem – tam sem bil dvakrat, na kupoli Evrope.

Je to to, kar simbolizira gornišstvo? Zaobljen hrbet in gaz. Je to vse, kar pooseblja najvišje zadoščenje gornikom. Je to znamka popolnega veselja v življenju gornikov. Je kaj višjega o fizične osvojitve višinske točke.

Ko takljajo koleščki najvišje žičnice v Evropi, se zavedam, da se peljem, gledam in doživljam montblanške višine zadnjikrat. Poslavljam se, 42 let po tistem, kor sem se zadnjikrat potil in mučil za lastni ego. Danes iščem svoj ideal v naravi. Kaj sem si pridobil, naučil, spoznal od takrat? Vsak iracionalni podvig pomeni nauk ali vsaj spoznanje. Bil sem gori, lapidarno kot Angleži, ki so šli, ker je bila tam gora.

Morda mi je Mont Blanc pomenil mnogo več kot vrh in gora. Nekaj simboličnega in nekaj mejnega na gorniški poti razvoja. V življenju sem videl mnogo izrazitejših vrhov, pa tudi višje sem stopil na mehiških vulkanih, ki resda niso bolj sneženi ne ledeni. Je mar nadmorska višina tista, kar privlači naš napuh? Mora biti nekaj na tem.

Ne moremo in v sebi ne smemo zatajiti tisto, kar nas vleče kvišku. Ko gremo navzgor, kot da smo osvobojeni, odvezani od notranjih napetosti in duševnih spon. Vse se sprosti, gre lažje od nog, telo grabi navzgor. Gre za naš jaz, naše notranje izpolnitve ega.

Velikanov zob (Dent du Geant).

Po tri gondolska jajčka se pomikajo nad snežno belino. Za dalj časa se ustavimo na Point Helbronner (3462 metrov) – meja med Francijo in Italijo. Države ne morejo, da se ne označijo tudi v gorah, pa čeprav na strešnem tartanu žičniškega stolpa. Iz snežnega okolja preidemo v skalnato, nič manj slikovito okolje, le bolj izpostavljeno, za moj okus, ker bolj ljubim sneg. Bližina zelenih strmin globoko pod menoj pomirja in vabi v dolino. Vmesne postaje samo zadržujejo spust, da se morajo nagledati oči tega, napasti duša. Ne vem, zakaj je na italijanski strani lepše; bolj sončno, je zatišje pred jugozahodnim vetrom, ki se zaganja od zahoda. Gore ustvarjajo ekstreme, brez njih bi ne bilo lepše. Gore morajo imeti megle in sence, brez njih bi bile manj izrazite, plastične in manj vizualne. Zemlji morata dodati čar še sončna luč in nebo. Gore so res med zemljo in nebom. Zato se mi duhovno sprostimo, v

nedoumljivosti razmerij med stvarnostjo in duhovnostjo.

Pogled s točke Point Helbronner na okoliške gore.

Gondola se približuje dolini. Entreves. Prišli smo iz Francije v Italijo po zraku na najbolj atraktiven način.

Dr. Tone Strojín

NARAVOVARSTVENI KOTIČEK

V zadnjem članku sem obljubila, da bom pisala o hranilnih rastlinah za metulje. Predstavljam vam dnevnega pavlinčka in koprivo. Kopriva je dojlja vrsti metuljev; nekatere izmed njih v pesmici tudi omenjam.

Razvoj dnevnega pavlinčka (družina pisančki) od jajčec, gosenic do bube in odraslega metulja (57mm).

PAVLINČKOVE TEŽAVE

DVA PAVLINČKA SE IGRATA
SE IGRATA, FRFOTATA,
SE LOVITA, SE PODITA,
SREDI LISTA OBSEDITA.

PLAHO SE OBKROŽATA,
TIPATA IN BOŽATA,
NEŽNO SE LJUBKUJETA,
SKUPAJ PREMIŠLJUJETA.

KOMU, KAM NAJ VENDAR DAVA
JAJČECA, KI JIH IMAVA,
KDO GOSENICE BO HRANIL,
BUBE PRED VSILJIVCI BRANIL?

SAMČKU VŠEČ SO ZAPELJIVKE,
DROBNE, BRHKE SPOGLEDLJIVKE;
ON BI JAJČKA DAL ORLICI,
DAL POGAČICI, ZLATICI.

A SAMIČKA GA POKARA,
KRHKIH LEPTIC NE MARA;
KAR ODLOČNO GA USTAVI,
SKORAJ JEZNO MOŽU PRAVI:

RES ZLATICE SO PRIVLAČNE,
A GOSENICE BI LAČNE
IN NESREČNE V NJIH TRPELE –
NITI JESTI NE BI SMELE.

TVOJE LEPE GOSPODIČNE
SO VIHRAVE, SO SEBIČNE;
TEBI DAJO MEDIČINO,
DRUGIM STRUP IN BOLEČINO.

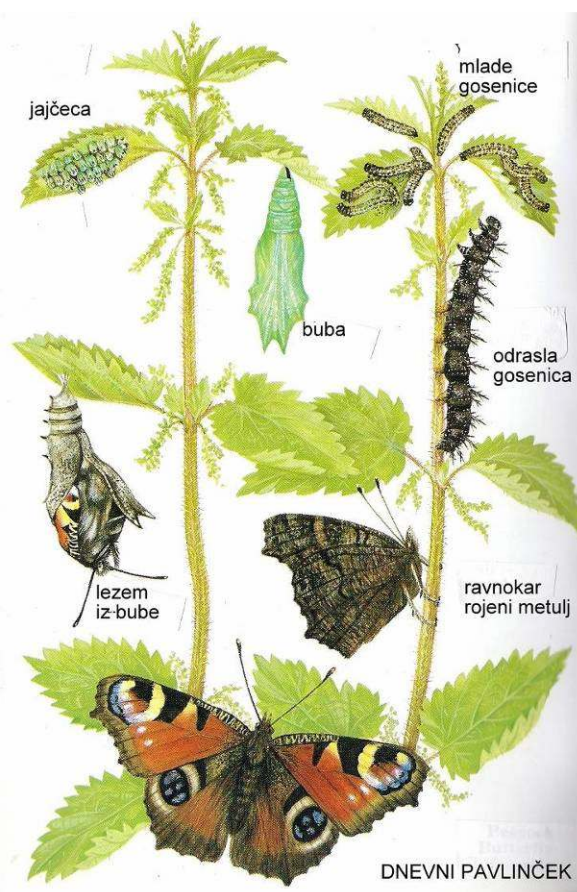
BOLJ ZAUPAM TRDOŽIVI,
STROGI PESTRNI KOPRIVI.

NJE NOBEDEN NE ODTRGA,
KER JE ŽGOČA, KER JE GRDA.

V LISTIH JAJČECA VARUJE,
V NJIH GOSENICE PESTUJE,
PAZI BUBE KOT DRAGULJE,
SKRBNNO VZGAJA Z NJIH METULJE.

PRI KOPRIVI SO ŽE V REJI
PEGAVČKI IN BELI CEJI;
NJENO LISTJE SO IZBRALI
TUDI LEPI ADMIRALI.

ONA JIM JE RES KOT MATI;
ZNA LJUBITI, ZNA DAJATI.
RES NI LEPA, A DOBROTA
VEČ POMENI KOT LEPOTA.

DNEVNI PAVLINČEK

Alenka Dobeic

UTRINEK IZ NARAVE

Usmerjevalne table

Na poti od Govejka na Tošč so na križišču malo pred vrhom gore tri usmerjevalne table, med katerimi je najvišje nameščena tabla že tako stara, da je pričela ovirati drevo pri njegovi rasti.

Zanimivo pa je, da drevo table ni spoznalo kot nepotrebnega vsiljivca in je pri rasti ni odrivalo, pač pa jo je pri pridobivanju lesne mase enostavno obraslo in postala je del debla.

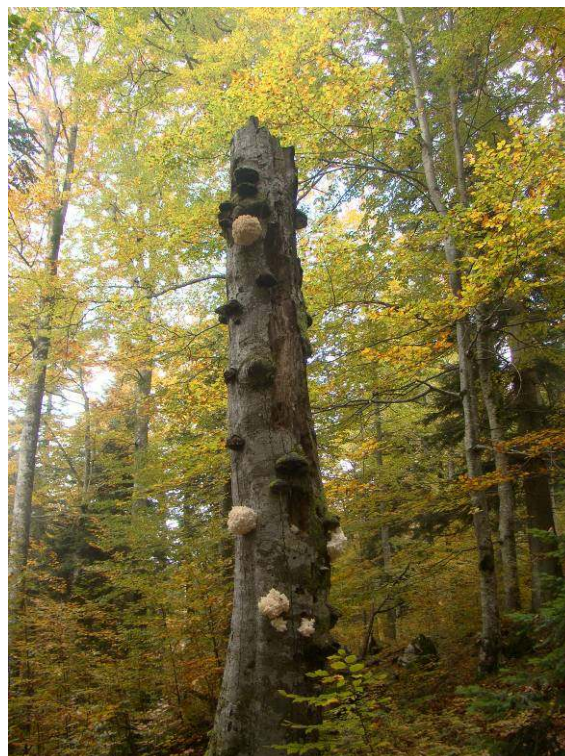

Same markaciste stara usmerjevalna tabla brez napisa očitno ne moti, četudi ne nudi nobene informacije več.

Nevenka Kanduč

Drevesne gobe

Na viharški izletu na Stojno sem v bližini Ledene jame, ki je obkrožena z bujnimi bukvami, zagledal tudi visok štor nekdanj mogočnega drevesa. Takoj je zbudil mojo pozornost, saj se ponaša s številnimi lesnimi gobami. Sivo rjave, tako imenovane kresilne lesne gobe tako vsi poznamo, ta štor pa se je ponašal še z izjemnimi gobami bele barve. Od daleč so zgledale kot snežne kepe.

Ko pa sem se približal štoru, sem ugotovil, da je struktura belih gob popolnoma drugačna, kot jo imajo običajne lesne gobe. Neverjetno, toda če ne bi vedel, da raste rastlina na štoru, bi rekel, da gre za bele korale. Pravo čudo narave.

Ko sem naknadno iskal ustrezne informacije o tej gobi na internetnih straneh sem ugotovil, da gre verjetno za koralastega bradovca. Podobna lesna goba je namreč opisana v nekem prispevku o Kočevskem pragozdu.

Grega Rihar

Plavček

Na mojem vrtu, kjer je postavljena tudi ptičja krmilnica, sem v začetku meseca decembra, ko je snežna odeja na debelo pokrila pokrajino, posnel tegale prikupnega plavčka.

V krmilnici se je kar trlo raznih ptičkov, željnih hrane, med njimi je bila najbolj pogosta velika sinička. Plavček je vsekakor izstopal s prikupno modro belo glavico, zato sem se odločil za posnetek tegale lepotca. Da sem ga posnel, sem se kar precej namučil in prezebel na mrazu, saj so ptički tako iskrivi in stalno v gibanju, da je težko najti pravi trenutek.

Pri natančnejšem ogledu posnetka sem naknadno ugotovil, da ima ptiček na levi nogici bel obroček. Kdo ve, kdo spremlja njegovo gibanje?

Plavček - znanstveno ime *Parus caeruleus*, živi po vsej Evropi, razen na severu Skandinavije in v Prednji Aziji. Ko gnezdi, prebiva v svetlih listnatih in mešanih gozdovih, parkih in sadovnjakih, pa tudi izven gnezditvenega časa.

V Sloveniji živi pretežno na celotnem ozemlju, le na severozahodnem delu ne. Živi v ravninskem področju, izjemoma tudi višje.

Plavček je velik 11-12 cm, razpon kril 17-20 cm, težak pa je 9-12,5 g. Njegovi gibi so hitri in nagli, njegov let je frčeč, v katerem lahko doseže hitrost do 29 km na uro. Rep je modro obarvan, prav tako tudi kapica in peruti z vidno belo progo. Zgoraj je rumeno modre barve, medtem ko je spodaj rumen. Čez oči ima črno očesno progo, lica ima bele barve, kljun je pa kratak. Samci so močnejše obarvani. Še nekaj o hrani: rad ima sadje, maščobo, meso in kuhinjske odpadke, ne odreče se ne tudi loju, arašidom in prepolovljenemu kokosovemu orehu.

Vir - Wikipedia.

Anton Doma